

Blaðið eigur ein at
vissa sær á posthúsinum.

SOSIALURIN

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐRALAG

NR. 84

MIKUDAGIN
13. NOVEMBER 1963

36. ÁRG.

Stórvirki á Drelnesi

uppá í minsta lagi 12,5 milj. Tað er hin kendi danski fólkatingsmaðurin og Keypmannahavnar býráðslimurinn fyrrv. ráðharraskrivari og fulltrúi í státsministeriium, lógfrøðingur og forrætningsmaðurin Niels Arup, ið er gamal Føroya vinur, sum stendur á odda í hesum

HER ER IKKI SUM 14. SEPT. SIGUR TALAN UM FELAG VIÐ HEIMSTAÐI UTTAN FYRI DANMARK, MEN UM EITT DANSKT PARTAFELAG VIÐ HEIMSTAÐI Í FØROYUM, ALTSO VIÐ JOYNUM RÆTTI VIÐ EITT FØROYSKT FELAG.

Tað sum felagið sókir um, er »suppleringskøb frá útlendskum skipum, um ein kundi fingið hesi: at selt felagnum fisk, um ikki nóg nógvar fiskur fekkst frá føroyskum skipum til at hildið stódriftina í kontinuerligari rakstri: alt árið, hvat ið er neyðugt, um driftin skal kunna hvíla í sær sjálvari. Vit hava havt høvi at lisið avrið av umsóknarskrivnum til Frøðbiar sóknar kommunu og landsstýrið. Har sigst millum annað:

»Rástofleveransen forventes at kunne opnås derved, at fiskeristationen aftager alt til forædling egnet fisk, som leveres fra færøske fiskerifartøjer, men at den i passende omfang supplerer sine indkøb også med indkøb af landnager fra udenlandske fiskerifartøjer, som måtte være villig til at levere til fiskeristationen. Da den store investering næppe vil kunne forrentes passende, hvis ikke anlegget holdes i kontinuerlig drift året rundt, vil sådanne supplerende køb af fisk fra udenlandske fiskerifartøjer formentlig være nødvendige for til stadighed at holde stationen forsynet med det nødvendige råstof. Og vider, sjálvum felagsins »formi verður sagt: ... et konsortium der under form af et privat selskab eller dansk aktieselskab med hjemsted på Færøerne har planer om at etablere et stort moderne fiskerianlæg på Suderø ...»

Her er so statt ikki talan um annað enn eitt danskt felag. Ið eigur virkisrætt í Føroyum, og um at fáa loyvi at gera uppskiptiskeyp av fiski frá útlendskum skipum, um fiskurin frá føroyskum skipum er ov litil.

Tað er ikki talan um eitt í lógarmerking verndi: útlendskt felag ella um landingarrætt ella umskipingarrætt, men einans um rætt til at keypa útlendskan fisk til virkingar í Føroyum.

Danskt felag, sum hevur sett seg í Føroyum, verður bæði rættarlaga og virkslaga roknað sum eitt føroyskt felag.

At føroyskt ella danskt felag skal hava rætt til at keypa útlendskan fisk til »forædling» í Føroyum skuldi verð sjálvsagt.

Við felogum sum »Finduse ganga Norðmenn nógvar longri.

So her skuldi ikki verið nakað at ivast í hja landsstýrinum.

Tað kann ikki hugsast, at maður ella menn eiga nakra saktliga grund at sýta hesi umsókn.

Sóknarskýrði á Tvøroyri hevur givið málinum sitj helstasta viðmæli yvir fyri landsstýrinum. Tað hava eisini arbeiðsmannafelagið, Kvinnufelagið og útróðrafelagið á plássinum gjørt við. Og tað er

Røkir norskiskimálaráðharrin starv sítt eins, væl og Erlendur Patursson?

Tað man vera fáur, sum ikki fataði hvi J. í Jakupsstovu helt fyrilestur friggjakvöldið í útvarpinum — til verju fyri seg og E. Patursson. Eit fiskimaður hevur sent okkum hesar reglur — og hansara hugsan man mangur svarta jättandi til

JAKUP Í JAKUPSSTOVU OG NORSKUR PRISSTUDNINGUR

Ahugaverður fyrilestur, ja soleiddi mundi mangur hugsa, meðan Jakup las upp, hvussu stóran studning norskiskimálaráðharrin, meðan skrivarin hevði fingið til uppgavu at røkja starv hansara meðan hann var ráðharr. Hetta sama gjørdur Føroyingar í vúr, tá teir settu Erlend Patursson til fiskivinnuráðharrar. (Spell at ikki Jakup í Jakupsstovu eisini segði nakað um hvussu væl Erlendur hevði røkt starv sítt síðan hann var settur sum fiskimálaráðharr).

»VÆL ROKT» Men nú kom so tað mest áhuga-verda við fyrilestrinum: Norðmenn høvdu útneymt sjálvan fiskimannafelagsformennin til fiskimálaráðharrar, meðan skrivarin hevði fingið til uppgavu at røkja starv hansara meðan hann var ráðharr.

Hetta sama gjørdur Føroyingar í vúr, tá teir settu Erlend Patursson til fiskivinnuráðharrar. (Spell at ikki Jakup í Jakupsstovu eisini segði nakað um hvussu væl Erlendur hevði røkt starv sítt síðan hann var settur sum fiskimálaráðharr).

HANN HÁAR FISKIMANNIN Í FØROYUM

Føroyingar hava altsó gjørt júst sum Norðmenn viðvíkjandi for-

ikki at ivast í, at allar kommunurnar í oynni vilja gera tað við.

Her er talan um eitt megnarjak, sum vil loysa fiski- og arbeiðsspurningin í Suduroynni. Og eitt tiliki stórvirki vil eisini koma at virka mennandi norðanfjórðs, so stætt sum skipini ikki eru staðbundin men nú kunnu úttan stórvægis tíðar tær leita sær hagar, ið pris- og útgæðarkorini eru best. Skjótta avgreiðslu, størst moguligan pris og biligastu útgerð er tað, ið fiskimenn sum allir skipaigarar stevna í móti.

At koma fram við felagsmarkaðarspurningin í sambandi við her umtalaða felag, sum um her var talan um eitt útlendskt felag, sum 14. sept. ger, kann ikki stava frá nokrum brennandi hugi fyri stórvirkjum, serliga tá ið vit ikki sjálvir eiga pening at seta á stovn.

Tað fellur okkum logið, at 14. sept. skal gera hetta, tí sum kunningur hevur tjóðveldisflokkurin talað um ikki færri enn eitt stórvirki í hvørjari sýslu í Føroyum.

Her má vera talan um misskiljing ella hevur 14. sept. og tjóðveldisflokkurin tíkið aðra stovu? Vit trúgva tí ikki.

Her skuldu vit drigið eina linu.

Herav sæst, at stjórni á pf. Tórshavnar skipasmíðju skjeyt sjálvan burtur úr kappingini. Tað gjørdi pf. Skála skipasmíðja sum sagt ikki. Hon vann. Avgjört var so við undirtøku frá ollum síðum, at lata pf. Skála skipasmíðju fáa byggingararbeiðið. Sáttmáli varð skrivaður og lá klárur at skriva undir, so brátt menn vóru vorðir greiðir yvir motorin, ið torvaði fyri at skipið kundi sigla 15 mil. Peningurin var greiður sambært avtalur við lánstovnar. At vaktarskipið enn ikki er farið í gerð skyldast ætlandi mánni og monnum, ið ikki eru samdir við seinasta landsstýrið um, hvussu og hvar ið skipið skal verða bygt. At seinasta landsstýrið ikki ber seg undan at taka ímóti og taka til viðgerðar uppskot og tankar

GRAFISK FRAMSÝNING

Her á leið er tað ikki so tíðan hovi at siggja nógva list, men tað sum kemur fram, eitt nú av málinum, hevur verið meit at vera virðismikið.

I hesum døgum er ein framsýning í Havn. Tað eru fleiri danskir listamenn, sum sýna fram grafiska list. Tað eru 14 frægir danskarar sum her geva okkum høvi at siggja og ognast teirra list.

Tað er ikki nyttuleyst at leita sær í losjuhúsinu at siggja hvat teir hava fingið burturúr.

Har er ymisk list, sum sýnir danska grafiska list í dag. Tað yndisliga, sum festir eygað beinanvegin og sumt, sum ikki er so lett at fáa fatan av í einum viðfangi, men hóast sýningin bert telur 64

Stjóri Kjartan Mohr hevur í blaði vilja givið ranga og villandi frágreiðing um seinasta landsstýrisins viðgerð av vaktar- og bjargingarskipinum, sum tingið hevur samtykt at lata byggja.

Tá ið skotið verður eftir mær serliga, skal og skoyta málinum og Kjartani Mohr stjóra nokur vegleiðandi og rettleiðandi orð.

Tórshavnar skipasmíðja hevur fingið ikki verri sømdir og høvi at vera við í kappingini um byggingina av vaktarskipinum enn hinar heimligu sum útlendsku skipasmíðurnar, -sum tóku lut í kappingini.

Pf. Tórshavnar skipasmíðja var eins og pf. Skála skipasmíðja og nakrar fremmandar skipasmíður biðin um at geva tilboð uppá bygg-ing av einum vaktar- og bjargingarskipi. Uppgivið varð skipasmíðuni í Havn orð til annað tað sama sum ollum hinum skipasmíðunum um, hvussu landsstýrið ynskti skipið.

Men meðan allar hinar skipasmíðurnar góvu bindandi tilboð innanfyri landsstýrisins ynski viðvíkjandi, kom eitt tilboð frá pf. Tórshavnar skipasmíðju, sum ikki var bindandi, men skeyt til nærrí samráðingar, og so lá tað í stodd, uttanfyri uppgivnu ynski og kundi hurav ikki metast saman við hini tilboðini.

Herav sæst, at stjórni á pf. Tórshavnar skipasmíðju skjeyt sjálvan burtur úr kappingini. Tað gjørdi pf. Skála skipasmíðja sum sagt ikki. Hon vann.

Avgjört var so við undirtøku frá ollum síðum, at lata pf. Skála skipasmíðju fáa byggingararbeiðið. Sáttmáli varð skrivaður og lá klárur at skriva undir, so brátt menn vóru vorðir greiðir yvir motorin, ið torvaði fyri at skipið kundi sigla 15 mil.

Peningurin var greiður sambært avtalur við lánstovnar.

At vaktarskipið enn ikki er farið í gerð skyldast ætlandi mánni og monnum, ið ikki eru samdir við seinasta landsstýrið um, hvussu og hvar ið skipið skal verða bygt.

At seinasta landsstýrið ikki ber seg undan at taka ímóti og taka til viðgerðar uppskot og tankar

Myndir er hon áhugaverd og viltfevandi. Myndirnar eru linulínumprent, steinprent, træskurprent skova prent (radering).

Framsýningin er opin hvønn dag frá 15-20 og endar sunnudagin.

SAMRØÐA. I leygardagsblaðnum hava vit samrøðu við fr. Kristínu Tallman, sum er ættað úr Klaksvík, men gift og búsett í Alaska. I samrøðuni fáa vit at hoyra um vinnulív har, veðurlagið, landslagið, eskimoarar og indianarar, samferðslu — m. a. um flogferð yvir Norðpólin o. s. fr.

KJARTAN MOHR og vaktar- og bjargingarskip

Stjóri Kjartan Mohr hevur í blaði vilja givið ranga og villandi frágreiðing um seinasta landsstýrisins viðgerð av vaktar- og bjargingarskipinum, sum tingið hevur samtykt at lata byggja.

Tá ið skotið verður eftir mær serliga, skal og skoyta málinum og Kjartani Mohr stjóra nokur vegleiðandi og rettleiðandi orð.

Tórshavnar skipasmíðja hevur fingið ikki verri sømdir og høvi at vera við í kappingini um byggingina av vaktarskipinum enn hinar heimligu sum útlendsku skipasmíðurnar, -sum tóku lut í kappingini.

Pf. Tórshavnar skipasmíðja var eins og pf. Skála skipasmíðja og nakrar fremmandar skipasmíður biðin um at geva tilboð uppá bygg-ing av einum vaktar- og bjargingarskipi. Uppgivið varð skipasmíðuni í Havn orð til annað tað sama sum ollum hinum skipasmíðunum um, hvussu landsstýrið ynskti skipið.

Men meðan allar hinar skipasmíðurnar góvu bindandi tilboð innanfyri landsstýrisins ynski viðvíkjandi, kom eitt tilboð frá pf. Tórshavnar skipasmíðju, sum ikki var bindandi, men skeyt til nærrí samráðingar, og so lá tað í stodd, uttanfyri uppgivnu ynski og kundi hurav ikki metast saman við hini tilboðini.

Herav sæst, at stjórni á pf. Tórshavnar skipasmíðju skjeyt sjálvan burtur úr kappingini. Tað gjørdi pf. Skála skipasmíðja sum sagt ikki. Hon vann.

Avgjört var so við undirtøku frá ollum síðum, at lata pf. Skála skipasmíðju fáa byggingararbeiðið. Sáttmáli varð skrivaður og lá klárur at skriva undir, so brátt menn vóru vorðir greiðir yvir motorin, ið torvaði fyri at skipið kundi sigla 15 mil.

Peningurin var greiður sambært avtalur við lánstovnar.

At vaktarskipið enn ikki er farið í gerð skyldast ætlandi mánni og monnum, ið ikki eru samdir við seinasta landsstýrið um, hvussu og hvar ið skipið skal verða bygt.

At seinasta landsstýrið ikki ber seg undan at taka ímóti og taka til viðgerðar uppskot og tankar

frá øðrum viðvíkjandi vaktar- og bjargingarskipi, váttest av tí, at sjálvi eitt uppskot frá stjóranum á skipasmíðjunum í Havn um at taka eitt linuskip, sum var í gerð á skipasmíðjunum hjá honum, varð viðgjørt, hóast tað í stodd lá væl niðan fyri tað, sum landsstýrið helt vera minstamarkið viðvíkjandi nýggja føroyska vaktarskipinum.

Men tað er athugaligt nú í hesum døgum, tá ið harra Kjartan Mohr við stóra fylgi sinum verður í ongatið ov stórum krøvum til tað føroyska vaktarskipið, at ið hvussu er hann hevur við tilboði sínum at umbyggja eina linubáðastodd sum á Vikingi til føroyska vaktarskipið hevur verið niðri á heilt smáum stoddum og nógvar smærri stoddum, enn seinasta landsstýrið setti sum minsta mark.

Eingin hugsar sær møguleikan av, at harra stjóra Kjartans Mohrs meining um, hvussu stóddin á okkara vaktarskipi eigur at vera skapast av øðrum enn akkurát tí, sum hann heldur vera neyðugt fyri vaktar- og bjargingartænastuna.

Og tí er eftiri hja mær og fleiri at finna høpið millum harra stjóra Kjartans Mohrs tá og nú.

5/11 1963

P. M. Dam.

Bókur á bloð

LYTT LOT. Yrkingar eftir Guðrið Helmsdóttir Poulsen.

Myndir eftir Zacharias Heinesen. Hitt føroyska studentafelagið í Keypmannahavn.

Um so allar hesar 19 yrkingarnar skaldsiga vóru tað bera tvælt, so var hendur lita bók to ein dyrgripur. Jú, sanniliga, um tað finnst ein høvundur í tí unga litiðum, ið so vandliga dugir at handfara mál, tá er hini føroysku tungu liv lagað.

Men hendan unga gentan er ikki einans málsnillingur, hon er eisini skald.

Heðin Brú. FIELDSKYGGEN. På dansk ved Gunnvá og Povl Skarup. Gyldendal 1963.

Hetta er onnur bókin av Heðin Brú, ið nú er komin á donskum, umsett av dóttur hovundar og mæti. Bókin er stuttsoðugavir og teimum báðum bókunum »Fjallaskugginn» og »Flokaktrøll», so har er meira at taka av enn.

Sum væntandi var, vóru »Føðgararnir» sera væl fagnaðir har niðri, og við hava teir slóðað, tí hendan bókin hevur fingið gott ummæli á donskum blaðum.

Hin stóri meiralutin av Føroyingum vil gott bróðralag við Danir — tað merkir jafnan stór — vit hava tí góð grund til, at fegnast um ta góðu mótiku hesar báðar bókurnar hava fingið. Ter munnu fara at hava størri ávirkan enn nógvar skáltalar.

(Framhald á 4. síðu)